

Reflecteren met het team

Als daltonschool ben je natuurlijk vertrouwd met de kernwaarden die jouw school maken tot een daltonschool. Toch is het goed om minstens eenmaal per jaar met elkaar eens na te gaan hoe vanzelfsprekend die kernwaarden -in samenhang- doorwerken in de dagelijkse praktijk. Dat geldt voor de leerlingen, maar ook voor de leraren, die immers ook met elkaar werken vanuit die kernwaarden. De spannende vraag is dan: durf je op basis daarvan aan de ouders uit te leggen dat je 'anders' bent en hoe 'anders' dan?

Om dat te kunnen nagaan heb ik een brief opgesteld, die je aan de ouders van je school zou kunnen sturen. Daarmee leg je nog eens uit wat je drijft als team. In sommige gevallen zou er ook boven kunnen staan 'beste bestuurder(s)', want ook daar kan soms enige uitleg nog nuttig blijken...

De vraag is nu: kun je als team deze brief met overtuiging ondertekenen? Dan gaat het niet direct om het letterlijke taalgebruik, want dat zal in sommige gevallen wat eenvoudiger moeten. Het gaat wel om de inhoud: is dit wat je als team op een daltonschool enthousiast maakt?

Dolf Janson

Beste ouders

U hebt het vast al wel gemerkt: we werken op onze school een beetje anders dan u het waarschijnlijk vroeger zelf als leerling hebt meegemaakt. Dat is geen toeval!

Dat komt aan de ene kant doordat wij bewust hebben gekozen om daltonschool te zijn. Dit betekent dat we bij alles wat we doen, willen werken vanuit de vijf kernwaarden van dalton.

Daarover straks nog meer.

Aan de andere kant hoort die verandering bij de tijd van nu. In de 21^e eeuw zijn ook andere dingen nodig dan in de vorige eeuw. Nu zijn er allerlei mogelijkheden gewoon, die in die vorige eeuw science fiction leken. Dat moet wel doorwerken in het onderwijs, dat immers kinderen moet voorbereiden op later en dat dus toekomstgericht moet zijn. Die **vijf kernwaarden** sluiten prachtig aan bij die eisen van deze tijd. Bovendien vinden wij het belangrijk dat deze kernwaarden zijn gebaseerd op vertrouwen en niet op wantrouwen. Gaat u maar na...

- 1. Zelfstandigheid** betekent dat kinderen eraan wennen dat zij initiatief kunnen en mogen nemen. Het betekent ook dat zij leren om zelf probleempjes op te lossen. Tegelijk vraagt zelfstandigheid ook dat zij tijdig om hulp vragen aan iemand, als zij merken dat ze iets niet zelf kunnen oplossen. Zelfstandig is niet een synoniem voor 'alleen'. Samenwerken en met elkaar overleggen is in veel gevallen heel nuttig bij het leren. De kern van 'zelfstandigheid' is, dat er niet steeds iemand is die de kinderen precies zegt wat ze moeten doen of nalaten. Door zo'n voortdurende aansturing zouden we juist een afhankelijke en afwachtende houding stimuleren. Dat is niet in het belang van de kinderen.

2. Samenwerken is zowel met anderen iets voor elkaar krijgen, als je verbonden voelen met de personen in je omgeving en dat laten merken. Bij leerprocessen is het de bedoeling dat er verbindingen in het brein bijkomen en/of dat al bestaande verbindingen sterker worden.

Een belangrijk middel daarbij is verwoorden wat je denkt of herkent. Door samenwerkend leren gaan leerlingen met een of twee anderen in gesprek over de onderwerpen die aan de orde zijn. Hun gedachten of voorgenomen keuzes brengen ze onder woorden. Door meerdere mogelijkheden te vergelijken stimuleren ze elkaar om kritisch te zijn en verder te denken. Zo vindt er leren plaats. Dat wil zeggen, dat er daardoor duurzame verbindingen in hun brein kunnen ontstaan. Leren op een basisschool moet immers niet gericht zijn op kortetermijnsuccesjes ('leren voor de toets'). De activiteiten op school moeten de leerlingen een degelijke basis opleveren voor verder onderwijs en voor hun functioneren in de samenleving. Dat lukt niet zo goed als je alles alleen doet en niemand je tijdens dat werk op andere gedachten kan brengen of vraagt om je keuzes te onderbouwen. Daarnaast is samenwerken ook effectief doordat de kwaliteiten van leerlingen verschillen. Door die talenten samen in te zetten, vullen zij elkaar aan en versterken en inspireren zij elkaar. Daardoor groeit ook het resultaat van dat samenlerend werken in kwaliteit.

3. Vrijheid in gebondenheid, inclusief verantwoordelijkheid betekent dat kinderen in hun rol van leerling veel vrijheid hebben, maar nooit ten koste van anderen. Bovendien moeten zij zich over hun keuzes kunnen verantwoorden. In plaats van controle door ons, als leraar, leren zij dat het normaal is om zich te verantwoorden naar hun leraar en hun medeleerlingen. Dat is voor een actieve, lerende houding natuurlijk zeer bevorderlijk. Door leerlingen te laten werken met eigen, haalbare doelen en het behalen daarvan zelf te laten bewijzen, ervaren leerlingen een hoge mate van autonomie.

Tegelijk zijn er die grenzen, want niet alles mag en niet alles is zinvol. Het zorgt wel voor een veilig leerklimaat, waarin fouten erbij horen als je oefent. Verkeerde keuzes mogen ook voorkomen, als ze die keuze maar kunnen verantwoorden. In beide gevallen kunnen ze daarvan weer leren en zo zichzelf verbeteren.

4. Effectiviteit is ook een noodzakelijke kernwaarde. De vorm van de leeractiviteiten die leerlingen gebruiken, moet passen bij de functie ervan. Het maken van lesjes of rijtjes sommen, zonder dat die bijdragen aan het behalen van dat volgende persoonlijke doel, is niet effectief. Keuzewerkjes om de rest van een lesuur te vullen zijn niet effectief. Instructie krijgen over iets dat je al weet of over iets waaraan je nog niet toe bent, is niet effectief. Deze kernwaarde vraagt daardoor, zowel van de leerlingen als van ons als team, alertheid en een kritische houding. Gewoontes zijn mooi, maar ze moeten wel effectief bijdragen aan datgene waarvoor ze eigenlijk waren bedoeld.

5. Reflectie is de vijfde kernwaarde en die lijkt misschien wat minder belangrijk. Toch is reflectie op het eigen denken en handelen essentieel voor een succesvol leerproces. Wie niet reflecteert, vooraf, tijdens en/of na afloop, op de aanpak, de bedoeling, de eigen inzet en/of het effect, loopt het risico alleen maar tijd te vullen en niet te leren. Zo zou reflectie ertoe kunnen leiden dat een leerling hulp vraagt,

omdat er te weinig voortgang is. Het kan er ook toe leiden, dat een leerling merkt dat lang achter elkaar oefenen leidt tot afdwalen. Dan kan hij/zij besluiten veel korter achter elkaar te oefenen, maar wel vaker.

Uit dit soort voorbeelden blijkt het belang van de **samenhang** tussen deze kernwaarden. Reflectie kan leiden tot initiatief, en stimuleert zo zelfstandig gedrag, maar leidt ook tot samenwerking en het benutten van verbondenheid. Dat leerlingen op de juiste momenten reflecteren is een uiting van het voelen van verantwoordelijkheid. Tegelijk komt dit ook voort uit het besef dat de gevolgde aanpak misschien niet effectief genoeg is voor het bereiken van het eigen doel.

Deze integrale daltonvisie op onderwijs past bij de eisen die de 21^e eeuw aan leerlingen stelt. Door kritisch denken, sociale en communicatieve vaardigheden, zelfregulerend gedrag en door in staat te zijn vol te houden en doortastend te zijn, ontwikkelen kinderen de flexibiliteit die in een voortdurend veranderende omgeving nodig is. Natuurlijk horen daar ook vakinhouden bij, net als mediawijsheid, het verstandig en handig omgaan met digitale en sociale media.

Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen een kennisbasis ontwikkelen, waarmee zij nieuwe informatie kunnen plaatsen en op waarde schatten. Juist door niet alles voor te kauwen en niet van die standaardopdrachten en kant-en-klare lesjes te laten invullen, kunnen wij als leraren beter op de individuele behoeften van onze leerlingen inspelen. Juist door kinderen te laten ervaren dat wat ze op school doen betekenis voor hen heeft en bijdraagt aan hun ontwikkeling, zal hun nieuwsgierigheid en motivatie voor leren groot blijven.

Wij vertrouwen erop dat u onze ambitie herkent als belangrijk voor de verdere ontwikkeling van uw kind(eren). Het zou daarom prachtig zijn als u van uw kant deze kernwaarden thuis ook mee ondersteunt.

Wij van onze kant zetten ons als team volledig in om deze visie steeds weer nog beter inhoud en vorm te geven. Als daltonschool nemen we nu eenmaal niet met minder genoegen.